

Hallintopakko kunnan ympäristö- ja maankäyttöasioissa

- Johtava lakimies Marko Nurmikolu

Hallintopakko, välitön ja välillinen

- Hallintopakolla tarkoitetaan viranomaisen määräyksen tehosteena käyttämää pakkoa sitä kohtaan, joka ei noudata lakia tai sen nojalla annettuja asetuksia tai määräyksiä.
- Se on hallinnollinen keino velvoitetun pakottamiseksi tekemään jotain tai olemaan tekemättä jotain.
- Velvoite on mahdollista asettaa myös ilman tehostetta.
- Uhkasakko ja teettämisuhka ovat ns. välillistä hallintopakkoa.
- Välittömällä hallintopakolla puolestaan tarkoitetaan yleensä toiminnan keskeyttämistä
- Hallintopakkoprosessi jakautuu kahteen päävaiheeseen:
- 1) ensin asetetaan velvoite ja siihen liitettävä tehoste (sakon uhka tai teettämisuhka).
- 2) jos velvoitteen asettaminen ei johda velvoitetun toimenpiteisiin, seuraa tehosteen tuomitseminen/täytäntöönpano

Hallintopakon säädöspohja

- Säännökset hallintopakosta löytyvät yleensä erityislaista (MRL, YSL, MAL, TSL jne.), uhkasakkolaista sekä yleisestä hallintoa säätelevästä hallintolaista.
- **Uhkasakko- ja hallintolaki ovat yleislakeja.**
 - Yleislakien säännökset tulevat sovellettavaksi vain, jos erityislaissa ei ole asiasta nimenomaisesti säädetty tai jos yleislain säännösten voidaan katsoa täydentävän erityislain säännöksiä.
- **Erityisen tärkeää kunnissa:**
 - valvonnassa kuin myös hallintopakon käyttämisessä viranomaisen on pysyttävä sille säädetyn toimivallan rajoissa.
 - Puuttua voidaan vain ko. viranomaisen toimivaltaan kuuluviin asioihin – ei muiden viranomaisten toimivallan alaan eikä yksityisoikeudellisiin asioihin.

Muotosäännöistä

- **Hallintopakkoasioissa on keskeistä menettely- ja muotosäännösten noudattaminen.**
 - Menettelyssä tapahtuneen virheen vuoksi asia kumoutuu todennäköisesti muutoksenhaussa.
 - Kuuleminen ja asianosaisuus
 - Tosiasiallinen mahdollisuus noudattaa – maksukyvyttömyys, hallinta, osittainen suorittaminen
 - Koko prosessi viivästyy, kun menettely on aloitettava alusta.
- **Yleensä luvan myöntämistä ja hallintopakko päätöksen tekemistä ei voi käsitellä yhdessä,** koska asioihin liittyvät kuulemista, päätöksen tiedoksianto ja muutoksenhakua koskevat lainsäädökset ovat erilaiset.
 - Toisen menettelyn vireillä olo voi estää hallintopakon käyttämisen
 - Voi jäädä lepäämään

Viranomaisen harkintavalta

- **Hallintopakon käyttämisessä viranomaisella on pääsääntöisesti harkintavaltaa.**
 - Ehdotonta puuttumisvelvollisuutta ei ole, vaan tapauskohtaisen harkinnan perusteella arvioidaan, tuleeko ryhtyä toimenpiteisiin.
 - **Rikkomuksen laatu ja merkitys** on kuitenkin syytä ottaa huomioon harkintavaltaa käytettäessä.
 - Harkintavaltaa ohjaavat hallinnon yleiset oikeusperiaatteet (HL 6 §).
 - Tärkeää on muistaa yhdenvertaisuus, niin että samankaltaisissa tilanteissa toimitaan johdonmukaisesti samalla tavalla.
- **Missä vaiheessa lain tai sen nojalla annettujen säädösten tai määräysten vastaiseen menettelyyn on puututtava?**
 - Puuttua täytyy, kun rikkomus ei ole vähäinen tai kun yleinen etu edellyttää puuttumista, esimerkiksi luvattomaan rakentamiseen tulee pääsääntöisesti puuttua. (ks. esim. AOK 12.4.1996, EAOA 19.5.2004)
 - Mahdollisesti myös joidenkin tilanteiden osalta säädetty velvoittavasti siten, että harkintavaltaa ei ole.

Hallintopakot kunnassa 1/5

Maankäyttö- ja rakennuslaki 180 ja 182 §

- Rakennustyön keskeyttäminen
- Uhkasakko ja teettämisuhka
- Rakennusvalvonta-viranomainen tai 13 a luvun hulevesi-viranomainen

Vesilaki 14:8, 10 ja 11 §

- Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka
- Toiminnan keskeyttäminen
- Ojitusasiat -kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
- Muut - aluehallintovirasto

Ympäristönsuojelulaki 184 §

- Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka
- Ympäristönsuojeluviranomainen

Hallintopakot kunnassa 2/5

Maa-aineslaki 14 ja 15 §

- Hallintopakkoasia
- Ottamisen keskeyttäminen
- Ympäristönsuojeluviranomainen

Jätelaki 129 §

- Uhkasakko, teettämishenki ja keskeyttämishenki
- Toiminnan keskeyttäminen
- Ympäristönsuojeluviranomainen

Vesihuoltolaki 30 §

- Uhkasakko sekä teettämishenki ja keskeyttämishenki
- Ympäristönsuojeluviranomainen ja terveydensuojeluviranomainen

Hallintopakot kunnassa 3/5

Ulkoilulaki 24 §, leirintäalueet

- Sulkeminen määräajaksi
- Kunnan leirintäalueviranomaisen

Merenkulun ympäristönsuojelulaki 12:16 §, jätehuolto- suunnitelmat

- Uhkasakko, teettämishuoka ja keskeyttämishuoka
- Ympäristönsuojeluviranomaisen

Terveydensuojelulaki 53 §

- Uhkasakko sekä teettämishuoka ja keskeyttämishuoka
- Terveydensuojeluviranomaisen

Hallintopakot kunnassa 4/5

Tupakkalaki 96 ja 105 §

- Kunnan kiellot
- Uhkasakko ja teettämishuuto
- Valvontaviranomainen

Elintarvikelaki 64 ja 68 §

- Kiireelliset toimet
- Uhkasakko sekä teettämishuuto- ja keskeyttämishuuto
- seuraamusmaksu

Pelastuslaki 81 ja 105 §

- Toiminnan keskeyttäminen
- Uhkasakko ja teettämishuuto
- Pelastusviranomainen

Hallintopakot kunnassa 5/5

Kemikaaliturvallisuuslaki 123 §

- **Hallinnolliset
pakkokeinot**
- **Pelastusviranomainen**

Hallintopakon menettelyvaiheet

Kiitos!

Marko Nurmikolu

Marko.Nurmikolu@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi